

6

De individualiteit of het hogere Zelf

We hebben achtereenvolgens het fysieke lichaam – in zijn grofstoffelijke en etherische vorm – het astrale lichaam en het lager mentale lichaam bestudeerd. In dit hoofdstuk zullen we proberen een studie te maken van wat men gewoonlijk het “hogere Zelf” noemt en wat misschien beter als de “individualiteit kan worden aangeduid. De aanduiding “hoger” heeft er toe geleid dat heel wat theosofen ervan uitgingen dat, met betrekking tot het hogere Zelf, de persoonlijkheid – dat wil zeggen het geheel gevormd door het fysieke, astrale en lager mentale lichaam – iets was dat men kon negeren. De tegenstelling hoger-lager houdt gewoonlijk een waardeoordeel in. De kwalificaties “blijvend” en “tijdelijk” lenen zich beter om het verschil aan te duiden tussen de individualiteit en de persoonlijkheid. Daarom, in plaats van ervan uit te gaan dat er een lager ik en een hoger Zelf bestaat, is het beter te zeggen dat er een tijdelijk en een blijvend zelf is.

Na deze opmerking willen we nog benadrukken dat het verdelen van de samenstelling van de mens in opeenvolgende lagen, noodzakelijk omwille van de duidelijkheid, ons niet moet doen vergeten dat de mens een eenheid vormt. Dat kunnen we niet genoeg zeggen. Het bewustzijn, dat één is, komt op verschillende gebieden tot uitdrukking. Het zijn deze gebieden die we in volgorde proberen te bestuderen. Als een lichtstraal door een aantal ramen gaat, kan men ieder raam apart bestuderen en vaststellen hoe zij het licht verandert. Toch blijft het licht fundamenteel hetzelfde, wat de veranderingen in de manifestatie en

de verschijning van het licht door al de ramen ook mogen zijn. Zo is het ook met de mens. Het goddelijk bewustzijn wordt gewijzigd door de verschillende voertuigen waarvan het gebruik maakt om zich te kunnen manifesteren, maar het blijft in de grond goddelijk, zelfs als het er, door de manier waarop het te voorschijn komt op de meest uiterlijke gebieden, op lijkt dat het dat goddelijke karakter verloochend heeft.

De termen waarmee de verschillende bewustzijnsstadia worden aangeduid op de verschillende gebieden waarop het zich uitdrukt, kunnen variëren afhankelijk van het gegeven onderwerp. Dat is niet zo belangrijk. Bij ons onderzoek maken wij gebruik van het theosofisch onderricht, dus ook van een theosofisch woordgebruik. Wij zeggen "een" theosofisch woordgebruik en niet "het" theosofisch woordgebruik, want de verschillende theosofische schrijvers hebben niet dezelfde termen gebruikt om de samenstelling van de mens weer te geven. Mevrouw Blavatsky is de eerste geweest die geprobeerd heeft de occulte leringen naar het Westen over te brengen, die al lang vergeten waren. Daarna kwamen er andere theosofische auteurs, zoals Besant, Leadbeater en Powell, die geprobeerd hebben om de buitengewoon rijke, maar ook hier en daar verwarrende leringen in *De Geheime Leer* overzichtelijk weer te geven. Toen zij dit deden, hebben zij niet altijd dezelfde termen gebruikt als Blavatsky om de verschillende voertuigen van de mens aan te duiden. Het zijn deze termen waaraan, omdat zij eenvoudiger lijken, de voorkeur werd gegeven en die als basis dienen voor deze cursus. Het zijn dezelfde termen, die I.K. Taimni, een vooraanstaand theosofisch schrijver, in zijn boek *Een Weg tot Zelfontdekking* gebruikt heeft. We kunnen dus binnen de Theosofische Vereniging, schijnbare verschillen in presentatie waarnemen om de samenstelling van de mens weer te geven, waarbij al dan niet rechtstreeks verwezen wordt naar *De Geheime Leer*. Dit heeft misschien zijn voordelen. De verschillen in presentatie, de schijnbare tegenspraken zetten ons tot denken en dragen uiteindelijk bij tot verdieping van onze studie. Zij behoeden ons voor het gevaar al te vlug te denken dat wij alles begrepen hebben, en voor dat andere gevaar wat er op volgt en dat "dogmatisme" genoemd wordt.

Wij moeten altijd bereid blijven om dat wat we begrepen dachten te hebben opnieuw in overweging te nemen. Alle ware leraren onderwerpen hun leerlingen aan de proef van tegenstrijdigheden om hen voorbij het mentale gebied te krijgen, het gebied van te strikt logisch redeneren, het gebied waarop men geen woord kan horen zonder dat te vergelijken met een ander al eerder gehoord woord. Het lagere denken is, zoals we al eerder hebben gezien, het gebied van de vergelijking. Als we ons begrip van de gehele samenstelling van de mens willen verdiepen, dan is het duidelijk dat we moeten proberen dit domein van het redenerende intellect te doorbreken. Laten we er blij mee zijn, dat we in de Theosofische Vereniging ideeën tegenkomen die ons van ons stuk brengen; iedere tegenspraak die we accepteren zal een bres slaan in ons starre denkvermogen en een beetje meer souplesse verschaffen aan dit werktuig, zal het misschien wat transparanter maken en het voorbereiden op zijn taak om niet alleen de globale, éénmakende en omvattende visie van het denkvermogen weer te geven, maar ook het intuïtieve licht van het boeddhische gebied.

We hebben de drie delen waaruit de persoonlijkheid bestaat bestudeerd, door te beginnen met de buitenkant, het fysieke lichaam. Wanneer we het onderzoek willen beginnen van de individualiteit, zal ons uitgangspunt de goddelijke vonk, en zelfs het goddelijk Vuur, de Zonnelogos zijn.

Laten we nogmaals de verschillende gebieden van het universum bekijken: *Adi*, *anoepadaka*, atmaisich, boeddhisich, mentaal, astraal en fysiek. We hebben in het hoofdstuk over de samenstelling van de mens gezien, dat we deze gebieden in drie groepen kunnen scheiden:

1. De goddelijke gebieden: *adi*, *anoepadaka* en de hogere ondergebieden van het atmische gebied, wat men het goddelijke *atma* kan noemen.
2. De spirituele gebieden: de lagere ondergebieden van het atmische gebied, wat men het spirituele *atma* kan noemen, het boeddhische gebied en het hogere denkvermogen.
3. De persoonlijke gebieden: het lager mentale gebied, het astrale en het fysieke gebied.

Het *adi*-gebied is het gebied van de goddelijke oorsprong, en is het werkelijke hart van het zonnestelsel. Als we het beeld voor ogen nemen van een centrale zon, kunnen we zeggen dat het *adi*-gebied de zon is, dat op het *anoepadaka*-gebied de stralen uit de centrale zon voortkomen en dat op het meest subtiele atmische gebied, het goddelijk *atma*, de drie goddelijke eigenschappen naar buiten treden, het drievoudig aspect van het Goddelijke, de Drie-eenheid, die men onder verschillende namen aantreft in alle wereldreligies en die door de theosofische benadering wordt aangeduidt met *sat*, *chit* en *ananda*. Het goddelijke is, het is *sat*, het Zijn. Het Goddelijke kent zichzelf, is zich bewust van het Zijn, dat is *chit*. Dit bewustzijn gaat vergezeld van gelukzaligheid, dat is *ananda*.

Hier pauzeren we even, opdat er geen verwarring ontstaat tussen tweevoudigheid en drievoudigheid. In de vorige hoofdstukken hebben we het inderdaad vaak gehad over tweevoudigheid, en nu is er sprake van drievoudigheid. We hebben gezegd dat, zodra er sprake is van manifestatie, er dualiteit is en we zijn herhaaldelijk teruggekomen op de tweevoud bewustzijn-energie of, als je wilt, geest-materie. Welnu, de drie aspecten van het Goddelijke, de drie goddelijke eigenschappen, drukken zich zowel uit in het bewustzijnsaspect of de geest, als in het energieaspect of de materie. Het bewustzijn kent drie eigenschappen, die we onder verschillende namen weer aantreffen op alle gebieden van manifestatie. De energie of de materie bezit eveneens drie eigenschappen. We zullen nu niet dieper ingaan op de kwestie vanuit het oogpunt van energie-materie, maar eerder vanuit dat van het bewustzijn.

Op het gebied van het goddelijke *atma* zijn deze drie aspecten dus niet te scheiden, "Eén God in drie personen", het drievoudige *atma*, de goddelijke vonk, wat door de theosofie de "monade" wordt genoemd. Wanneer de straal van bewustzijn indaalt in de daaropvolgende gebieden, veroorzaakt het *sat*-aspect trillingen op het spirituele gebied van *atma* en verbindt zich met een atoom van dit gebied. Het *ananda*-aspect veroorzaakt trillingen op het boeddhische gebied en het *atma* hult zich in een sluier bestaand uit boeddhische "materie", het *chit*-aspect veroorzaakt trillingen op het hoger mentale niveau en *atma-boeddhi* hult zich

in een dun vlies van uiterst subtiële mentale materie, wat het oorzakelijke lichaam wordt. Wat men het “hogere Zelf” of de “individualiteit” of *atma-boeddhi-manas* noemt, is een soort “uitstalling” van geestelijke materie — als men dit zo kan zeggen — van de drie goddelijke eigenschappen, van de drie aspecten van het goddelijke bewustzijn die op het gebeid van de monade ongescheiden zijn en in het geheel opgenomen en die, als zij naar buiten treden en zich verbinden met een voertuig van bewustzijn verschijnen als gescheiden. (We kunnen deze voorstelling zien in de vorm van een driehoek, soms ook wel de “hogere triade” genaamd). Het zijn wordt de wil tot zijn, het bewustzijn van het zijn wordt kennis, de gelukzaligheid wordt dat volmaakte geluk dat zowel wijsheid als liefde is. Uitgedrukt in de persoonlijkheid, waar de driehoek omgedraaid wordt, en het hoogste zich uitdrukt in het laagste, wordt kennis de gedachte op het gebied van het lagere denken, geluk wordt vreugde door middel van emotie op het astrale gebied, wil wordt begeerte, de motor van het handelen op het fysieke gebied.

Hoe onvolkomen uitgedrukt ook, onze handelingen zijn niettemin de uitdrukking van het *atma* in ons. Hoe overtrokken ook, onze emoties zijn de uitdrukking van *boeddhi*. Hoe verward ook, onze gedachten zijn de uitdrukking van *manas*. Wanneer een schitterend landschap vol rust, sereniteit en licht weerkaatst wordt in een duister meer met woeste golven, is het beeld ervan onherkenbaar en nauwelijks zichtbaar. Zo is het ook met de goddelijke eigenschappen als zij door onze lagere voertuigen zijn gegaan. En toch is de oorsprong van al onze handelingen, van al onze emoties, van al onze gedachten, goddelijk. En het is die rol van het hogere Zelf in het leven van de persoonlijkheid die we nu zullen proberen te begrijpen.

Laten we eerst nog enkele opmerkingen maken. De eerste opmerking is het feit dat het fysieke lichaam, het instrument van handeling, een uitdrukking is van het *atma* dat eigenlijk de kern van ons wezen vormt, het uiterst fijne grondbeginsel ervan. Hoewel het fysieke lichaam het voertuig lijkt te zijn dat het verst verwijderd is van het *atma*, staat het op een bepaalde manier in directe verbinding ermee, en kan het er een directe weerklank in vinden. We zien dus opnieuw hoe belangrijk het fysieke lichaam

is. We begrijpen dat alleen in het fysieke lichaam geïncarneerd de mens zich in zijn totaliteit kan openbaren. De drie aspecten van het Goddelijke, die waarneembaar zijn in de triade *atma-boeddhi-manas*, moeten op het gebied van de persoonlijkheid drie voertuigen aantreffen, die het hen mogelijk maken zich op een evenwichtige wijze te manifesteren, drie voertuigen waaraan we daarom hetzelfde belang dienen toe te kennen, want als we dat niet doen, zal er disharmonie zijn, een misvormde of onvolledige uitdrukking van het Goddelijke.

De tweede opmerking die wij moeten maken is, dat de lichtstraal die wordt uitgestraald door de centrale zon beschouwd kan worden – als we een ander beeld gebruiken – als een zaadkorrel, door de Logos uitgezaaid in de goddelijke wereld waar het zijn latente hoedanigheden zal kunnen ontplooien, dat wil zeggen alle eigenschappen van het Goddelijke, en op zijn beurt na een lange evolutie, een Logos kan worden, gelijk aan zijn hemelse Vader. Evenzo zal de individualiteit, die als uitdrukking van de monade in wezen goddelijk is, als een zaadkorrel ontkiemen en zich langzaam ontwikkelen, alvorens zich te manifesteren in haar volle ontluiking, in haar totale volmaaktheid.

De derde opmerking is deze: het drievoud dat men “lager” noemt, dit wil zeggen de uitdrukking van *atma-boeddhi-manas* op het fysieke, astrale en lager mentale gebied, zal in het menselijk stadium de persoonlijkheid vormen, maar kan in het begin van zijn evolutie nog geen zelfstandig leven leiden. In de minerale, plantaardige en dierlijke stadia wordt zij beschermd door de groep, door de groepsziel die, zoals Powell zegt, de rol speelt van de moeder ten aanzien van de foetus. Het leven van dit drievoud in de groepsziel is volgens hem te vergelijken met een prenataal leven. Het uur van geboorte is het binnentreden in het mensenrijk. Op dat moment neemt de individualiteit, die hierop heeft gewacht op de spirituele gebieden, bezit van de persoonlijkheid of beter gezegd, wordt zij op een meer bepaalde manier verbonden met dat wat de persoonlijkheid gaat worden. Voor dat moment was de individualiteit daarmee verbonden door een dunne draad die de *Soetratma* (“draadziel”) wordt genoemd. Deze wordt dikker op het moment waarop de persoonlijkheid in het mensenrijk geboren wordt, en het oorzakelijk lichaam zich

duidelijk begint af te tekenen. We zullen zien hoe belangrijk de rol van dit lichaam is. Het oorzakelijke lichaam is voor de individualiteit wat het fysieke lichaam is voor de persoonlijkheid, het is het buitenste omhulsel, het voertuig van de individualiteit.

We hebben in de vorige hoofdstukken gezien, dat de persoonlijkheid na iedere incarnatie helemaal ontbonden wordt in drie fasen, die bestaan uit de dood van het fysieke lichaam, de dood van het astrale lichaam, na een kortere of langere tijd, afhankelijk van het niveau van evolutie, en de dood van het mentale lichaam, na zijn verblijf in *devachan*, de hemel van alle religies, het mentale gebied van de theosofische leer. In vergelijking tot de tijdelijke persoonlijkheid is de individualiteit blijvend en het oorzakelijk lichaam is de opslagplaats van onze ervaringen of liever van de vruchten van onze ervaringen uit iedere incarnatie. Nadat de persoonlijkheid helemaal is vergaan, wordt de essentie van de doorleefde ervaringen op de verschillende gebieden - fysiek, astraal en lager-mentaal - opgenomen door het oorzakelijke lichaam dat daardoor verandert.

Laten we nog eens het beeld van de boom nemen dat Taimni gebruikt: in iedere herfst verliest de boom zijn bladeren, maar niet nadat de levenskracht zich teruggetrokken heeft in de takken en de stam die erdoor gevoed worden en zo elk jaar sterker worden. Dit proces lijkt een beetje op de situatie wanneer het leven de lagere voertuigen verlaten heeft en zich teruggetrokken heeft in het oorzakelijke lichaam, in afwachting van een uitdrukking in een nieuwe incarnatie. De vrucht van de ervaringen van iedere incarnatie wordt aan het oorzakelijke lichaam toegevoegd, en dat doet de verborgen hoedanigheden ontwaken. Wanneer men spreekt van de ontwikkeling van het oorzakelijke lichaam, moet men wel in gedachten houden dat het niet zo is dat er iets opgebouwd moet worden wat daarvoor niet bestaan zou hebben. Het gaat erom reeds aanwezige, maar latente hoedanigheden te doen ontwaken, zoals de boom in zijn geheel aanwezig is in het zaad. Hier zien we weer hoe uiterst belangrijk en onmisbaar de persoonlijkheid is voor het ontplooiën van het oorzakelijke lichaam. Natuurlijk is het werk dat door de persoonlijkheid of in de persoonlijkheid wordt gedaan niet het eni-

ge dat effect heeft op het oorzakelijke lichaam. Er is ook de innerlijke druk van het goddelijke leven, de drang van de monade. Maar laten we niet vergeten dat we de individualiteit bestuderen in haar relaties met de persoonlijkheid, en dat we proberen onze studie een praktische zin te geven. Daarom moeten we het werken aan ons innerlijk niet als een voorwendsel nemen om dat wat gedaan kan worden vanuit de persoonlijkheid te verwaarlozen.

Het oorzakelijke lichaam is de opslagplaats van de oogst van de ervaringen die in iedere incarnatie zijn opgedaan, het is ook de opslagplaats van het *karma*, dat het in reserve houdt. Het *karma* van een incarnatie hoeft niet systematisch in de volgende incarnatie volledig verwerkt te worden; dat zou in bepaalde gevallen ondraaglijk zijn. Het oorzakelijk lichaam is als een boekhouding waarin de credit- en debetposten staan, die naar gelang de mogelijkheden van iedere nieuwe incarnatie worden uitgedeeld.

De functie van het oorzakelijke lichaam, die het belangrijkste lijkt, is dat het de uitdrukking is van het goddelijk denkvermogen, het voertuig van bewustzijn in het *chit*-aspect, dit wil zeggen van het denken dat gericht is op eenheid, het denken dat altijd in overeenstemming is met het goddelijk Plan, van het spontane denken, omdat dit de uitdrukking is van de directe kennis van het goddelijke Denkvermogen. Schrijvers als Taimni beschouwen het oorzakelijke lichaam als een orgaan van het abstracte denken, als het gebied van generalisaties, van wetenschappelijke wetten en van de filosofie. Hoewel de meningen hierover uiteenlopen, kan men generalisaties opvatten als een eerste aanzet tot eenwording en zeggen dat het oorzakelijk lichaam toch de inspirator is van abstracte gedachten, ook al lijkt het niet zo. Omdat abstracte gedachten zich uiteindelijk uitdrukken door middel van de fysieke hersenen als concrete gedachten en omdat zij, om onze fysieke hersenen te bereiken, het filter van het lagere denkvermogen moeten passeren, lijkt het alsof zij ook hun oorsprong hebben in dit lagere denkvermogen.

In het oorzakelijke lichaam moet het aspect van het goddelijk zelfbewustzijn de uitdrukking worden van goddelijke kennis. Aan het begin van zijn evolutie bevat het oorzakelijke lichaam

deze kennis in latente vorm. Naarmate dat wat latent was zich ontplooit, zal die kennis zich manifesteren en het oorzakelijke lichaam zal voor de mens het grote reservoir zijn van alle goddelijke kennis, een reservoir waartoe hij toegang zal hebben in de mate waarin zijn lager mentale lichaam voldoende gezuiverd is, voldoende transparant, om zonder enige vervorming het licht weer te geven dat in zijn oorzakelijke lichaam schijnt.

Om over *boeddhi* en *atma* te kunnen spreken, kunnen we beter te werk gaan door middel van analogie. Naar het gezegde "Zo beneden zo boven; boven zo beneden" kunnen we proberen om ons deze gebieden voor te stellen, die veel te subtiel zijn om mentaal begrepen te worden, maar waarvan toch iets doordringt tot in onze persoonlijkheid.

Zoals het oorzakelijke lichaam alle kennis bevat, zo is het boeddhische omhulsel het grote reservoir van geluk, het voertuig van bewustzijn van het *ananda*-aspect, de gelukzaligheid die ontstaat uit de directe waarneming van de eenheid van het leven. Net zoals het oorzakelijk lichaam ontwikkeld moet worden, zo moet het zaad van *ananda*, dat gezaaid is in het boeddhische gebied, door een langzame groei gaan, gestimuleerd van binnen uit door de monade en van buitenaf door het werk van de persoonlijkheid, voor het tot de volle ontplooiing van boeddhi komt. En zoals het hogere denken zich kan weerspiegelen, zich uitdrukken in het lagere denken, zo staat *boeddhi* altijd klaar om zich weer te geven in de persoonlijkheid, zoals het landschap zich steeds weerkaatst in het water zodra dit rustig en transparant wordt. Wanneer *boeddhi* zich manifesteert in zijn weerkaatsing, het astrale lichaam, verschijnt het als liefde. Maar het openbaart zich ook door het lager mentale lichaam, waar het als wijsheid verschijnt. Liefde is de emotionele uitdrukking van de bewustwording van de eenheid van het leven. Wijsheid is de mentale uitdrukking van de bewustwording van de eenheid van het leven. *Boeddhi* is het begrijpen door eenwording, door fusie, een licht dat onmiddellijke instemming met zich meebrengt, zonder de mogelijkheid tot de geringste twijfel. Het licht van *boeddhi* geeft een nauwkeurige visie, omvattend, waarbij vergissing is uitgesloten. Toch is het, wanneer het verschijnt door de fysieke hersenen, nadat het door alle tussenliggende voertuigen is ge-

gaan die het min of meer misvormd en verbleekt hebben, vaag en onduidelijk geworden en slaagt het er niet altijd in om onze instemming te krijgen. Daardoor komt het dat de intuïtie, die goddelijke lichtflits die voortkomt uit het boeddhische gebied en die daarom de meest zekere bron van kennis is waaruit wij kunnen putten, zich meestal als onnauwkeurige en soms foutieve informatie manifesteert, na de verdraaiingen en verduisteringen die zij heeft ondergaan in de poging tot ons waakbewustzijn door te dringen.

Wat kunnen wij over het *atma* zeggen? Daar *atma* de uitdrukking van het *sat*-aspect van de monade is, voertuig van het bewustzijn van het Zijn, is het om zo te zeggen de kern van de individualiteit. In *atma* wordt het Zijn de wil tot zijn. Op het persoonlijke gebied wordt het de wil om te bestaan en het drukt zich uit in de vorm van begeerte, de motor tot handelen waardoor de mens zijn bestaan volledig manifesteert. Hoewel het *atma* zich ook moet ontwikkelen, zullen wij niet beweren dat het mogelijk is in zijn ontwikkeling bij te dragen van buitenaf, dit wil zeggen vanuit onze persoonlijkheid. Wat echter wel in ons vermogen ligt, is het *atma* toe te staan zich te manifesteren tot in ons fysieke lichaam, waarmee het in een nauwe relatie staat vanwege het verschijnsel van spiegeling dat op alle gebieden speelt. *Atma* is het onuitputtelijk reservoir van de goddelijke Wil en de energie van de wil, waarvan we slechts dat kunnen ontvangen waartoe onze voertuigen in staat zijn volgens hun trillingsvermogen, hun ontvankelijkheid. Zelfs als ons handelen het Goddelijke de rug toe lijkt te keren, ontleent het toch aan Hem alleen, al zijn energie en het is in Hem dat het zijn oorsprong heeft, is Hij het die het zoekt, met onjuiste beweegredenen en onder talrijke vervormingen.

De energie die verbonden is aan de drie goddelijke eigenschappen kan (volgens Taimni) vergeleken worden met een elektrische stroom die afkomstig is van een centrale met een zeer hoog voltage en die met een zwakke kracht in de lamp aankomt, die ons gaat verlichten nadat zij door een aantal transformatoren is heengegaan. De verschillende lichamen van de mens treden op als transformatoren en laten slechts zoveel van de goddelijke energie door als ons fysieke lichaam aan het eind van de weg zal

kunnen verdragen. Men ontvangt slechts zoveel als men kan verdragen. Nogmaals, daarom is het belangrijk onze lichamen te zuiveren en te versterken zodat zij in staat zijn een betere weergave van het Goddelijke, in hoedanigheid en kracht, tot uitdrukking te brengen.

Als de monade, die in potentie alle goddelijke eigenschappen bevat, inderdaad bestemd is om zelf een Logos te worden, op alle punten gelijk aan zijn Hemelse Vader, als de individualiteit, die in potentie de eigenschappen van de monade bevat, bestemd is om eens deze kwaliteiten volledig weer te geven, dan is de persoonlijkheid die de laatste weergave is, bestemd om in volmaakte overeenstemming te zijn met de individualiteit, om haar te dienen als instrument, zonder enige beperking, uitgezonderd die welke door de zwaarte van de voertuigen onvermijdelijk is. Wanneer de persoonlijkheid zich heeft losgemaakt van het ik-besef, het gevoel van afgescheidenheid, en het eenvoudig een verlengstuk van de individualiteit zal zijn geworden, zal er zelfs geen brug meer tussen deze twee nodig zijn en de theosofie zegt ons dan dat, dat wat men het *antakarana* noemt - dat wil zeggen de verbinding, het kanaal waardoor de communicatie plaatsvindt tussen de persoonlijkheid en de individualiteit - gedoemd is te verdwijnen. Laten we nog opmerken, dat men soms hetzelfde woord *antakarana* gebruikt om de individualiteit aan te duiden die de verbinding vormt, de brug, tussen de monade en de persoonlijkheid.

De persoonlijkheid is nooit gescheiden van de individualiteit, noch van de monade. De mens die zich met zijn persoonlijkheid identificeert vergist zich, want hij is niet alleen de persoonlijkheid. Maar de mens die zichzelf beschouwt als de monade en die zijn persoonlijkheid verwaarloost onder het voorwendsel dat deze van voorbijgaande aard is, vergist zich eveneens, want de mens is niet alleen de monade. De boom is niet alleen de wortels. De boom is het geheel dat bestaat uit de wortels, de stam, de takken en de bladeren. Op dezelfde manier is de mens dat geheel van voertuigen, van uitdrukkingen van het bewustzijn, die verenigd zijn in drie groepen die men de monade noemt, die overeenkomt met de wortels van de boom, de individualiteit, die overeenkomt met de stam en de takken, en de persoonlijkheid

die overeenkomt met de bladeren. Het feit dat het gebladerte zich ieder jaar vernieuwt mag er niet toe leiden, het van weinig belang voor de boom te beschouwen. De boom komt slechts tot volle bloei, wanneer zij getooid is met bladeren. De mens is slechts volledig mens tijdens zijn incarnaties. Wanneer hij er geen behoefte meer aan heeft om zich te incarneren, zal hij het menselijke stadium te boven zijn en het bovenmenselijke stadium zijn binnengegaan. Maar in het menselijke stadium is het leven van de persoonlijkheid onmisbaar voor de volledige werkelijking van de Logos, van God, de enige werkelijkheid door alle gebieden van manifestatie heen, waaraan we absoluut evenveel aandacht moeten leren geven, want als zij allen goddelijk zijn, zijn zij allen van evenveel belang.